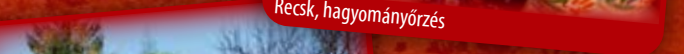

Hangulatok

Markaz, tájház

Recsk, hagyományörzés

Parádi csűr

Konyhai tárgyak Kishánán

www.matrainfo.hu

 www.facebook.com/matrajovoje

10 nap 10 tájház a Mátrában
Kiadja: Mátra Jövője Turisztikai Egyesület
Felelős szerkesztő és kiadó: Kápolnai Nagy Ágnes
Fotók és nyomdai előkészítés: Leokhars Bt. – Kápolnai Tibor
Nyomdai produkció: VM Verso Kft.
Készült 2015-ben.

A szövegek és fotók szerzői jogi védelem alatt állnak, azok felhasználásához a kiadó írásbeli engedélye szükséges.

A kiadvány térítésmentesen kerül terjesztésre.

Markaz – Tájház

 Előzetes bejelentkezéssel

 200 Ft

A házat az 1870-es évek elején Valkó Vendel helyi mester építette, típusa szarufás, torokgerendás, vízvetős, deszkaoromzatos ház. Teteje nád, korábban tetőfedésre rozsszalmából kötött zsúpot használtak. A tájházat durván faragott patakköből, agyagos földbe építették. A lakóépülettel párhuzamosan húzódik egy kamrából és egy eszköztárolóból álló gazdasági épület. Hegedűs Istvánné vezetésével idős asszonyok gyűjtötték össze a faluban még fellelhető tárgyakat. A berendezési és felszerelési tárgyak java része a 20. sz. elejéről származik. Egy komód tetején Keszthelyi Jánosné, Marika néni népművészeti babái és népi gyermekjátékai sorakoznak. Az ő munkáiból néhány darabot a kecskeméti Szókraténusz Játékmúzeum is őriz. Bölcso, vetett ágy, rokka, szövőszék, konyhafelszerelési tárgyak – a hajdani életmód jellemző darabjai mind megtalálhatók a házban. Külön érdekesség mindkét szobában a kék búbos kemence. További látnivalók Markazon: Szent Korona emlékmű, Melegvízi-forrás, Kézművesház. Érdekes gyalogtúrát tenni a Markazi vár romjaihoz, ahonnan páratlan kilátás nyílik a Markazi-tóra.

3262 Markaz, Fő u. 138. • Tel.: 70/334-1698

Gyöngyöspata – Palóc tájház

 Előzetes bejelentkezéssel

 200 Ft

Már Anonymus így írt a helyről: „Árpád vezér a Mátra erdejében nagy földet adott Ednek és Edömérnek, ahol később unokájuk Pata várat épített.” A település római katolikus temploma mögött bújik meg a palóc tájház. Az épület több mint száz esztendő, 2000-ben nyitotta meg kapuit. A hagyományos elrendezésű tájházban a konyha mellett megtalálható a tiszta szoba a korabeli használati eszközökkel együtt. A tájház egyediségét az adja, hogy a palóc viseletet életnagyságú babákon mutatják be, így láthatjuk a hétköznapi, ünnepi viselet mellett az esküvői ruhákat is. A tájház mellett feltétlenül érdemes felkeresni a Kisboldogasszony római katolikus templomot, ami páratlan műemléket rejt. A Jesse-oltár fából faragott műemrek, dél-lengyelországi mesterek munkája, feltehetően a 17. századból. A nyolc méter magas oltár Jézus családfáját mutatja be. Az oltáron fekvő Jesse életnagyságú törzséből fa sarjad, ágain bibliai királyok és próféták dús aranyozású, festett szobrai felett koronás Mária trónol, karján a kisdéddel. A fa törzsén iratszalagok kígyóznak az Énekek énekéből vett idézetekkel, az ágakon még két szőlőlevél is díszlik.

3035 Gyöngyöspata, Dobrányi u. 2. • Tel.: 30/239-2728

Rózsaszentmárton – Faluház

 Előzetes bejelentkezéssel

 200 Ft

A tájház az 1930-40-es évek rózsaszentmártoni középparaszti életébe enged betekintést. Az utcafronttal párhuzamos elrendezésű épületben két szoba, konyha, nyitott fészter és pince berendezését gyűjtötték össze községi adományokból. A tiszta szobában felvett ágy, bölcso, ruhásszekrény, komód, terített asztal, kemence látható. A konyhában a Mátra talán legteljesebb konyhai eszközei láthatók ízléses elrendezésben. A hátsó szobában a mindennapi élet (fonás-szövés, mosás, kenyérsütés) eszközei láthatóak. Megtekinthető a házban a község kataszteri térképe és a település mintegy 800 éves múltját bemutató leírás. Mindezt régi fényképek teszik élethűvé. A helyiek szerint a legszebb magyar nevű falu eredeti neve Fancsal volt, ebből lett Rózsaszentmárton. 1892-ben a falu védőszentjének Szent Mártonnak a nevét szerették volna felvenni. Mivel Szent Márton nevű községből sok volt az országban, kellett valamilyen előnevet adni. A településen sok futóórásabokor volt, így kapta a Rózsa előtagot. A település már az őskorban is lakott hely volt, a falu feltehetőleg a 11. század első felében alakulhatott ki.

3033 Rózsaszentmárton, Apci út 5. • Tel.: 37/386-661

Egerszalók – Barlanglakások

 Naponta 9.00–16.00

 felnőtt 400 Ft, gyerek/nyugdíjas 200 Ft

A Tarna végétől Miskolcig terjedő Bükkalja vidékének felső rétegét képező tufakő könnyen vágható, jól faragható, természetes állapotban jó vízzáró. A Bükkalján ma 18 barlanglakásos település ismert. A 19. sz. közepén több mint 30 barlanglakás volt Egerszalókon, némelyiket még az 1960-as években is látták, vannak, amelyeket ma is használnak pl. nyári konyháknak. „Aminek az udvaron kellene fedél, annak a partba vágtak üreget.” mondta Andrásfalvy Bertalan. Ma az látható, hogy régen befelé építkeztek, befaragták a fászkamrát, a szerszámot, a lakhelyet, a jószágok ólait. Az öt barlanglakásban megtekinthető a sütést-főzést szolgáló lik, a korabeli konyhai berendezésekkel együtt. Ízlésesen berendezett szoba mutatja egykor milyen módon éltek itt az emberek. A teljességhez tartoznak az állatok tartására faragott részek mezőgazdasági eszközökkel együtt. Gazdasági céllal is hoztak létre ilyen hajlékokat Egerszalókon, az egykori uradalmi ököristállót, vagy juhhodályt. A skanzen rendszeresen otthont ad kulturális eseményeknek, koncerteknek.

3394 Egerszalók, Sáfrány utca vége • Tel.: 36/574-042

10 nap tájház a Mátrában

Mátra Jövője Turisztikai Egyesület

Parád – Palóház

03.15–10.31.
K–V 10.00–16.00

250 Ft

A 18. század utolsó harmadában épített lakóház, csűr és a hidas ól a Mátra vidéki faépítkezés utolsó megmaradt emléke. Szalagtelken fekvő, soros beépítésű, melynek udvarán gazdasági épületek is helyet kaptak. A régi parádi család tulajdonában álló zsúptetős, háromsejtű ház berendezése a 18-19. sz.-ban élt nagycsalád életmódját mutatja be. A háznak nevezett lakószobába a pitvaron keresztül juthatunk, mely nem volt lakótér, eszközök és élelmiszerek tárolására szolgált. Az ún. „ház” a családi élet színtere, az egyetlen fűthető helyiség, melynek negyedét elfoglalta a kürtös kemence. A sarokban nagóztak, étkeztek a lócékkal övezett asztalnál. A kemencén aludtak az öregek és a gyerekek. A pitvarból balra nyílik a fűtetlen hálókamra, ahol a nagycsalád nőtagjai aludtak. Szűnyoghálós ágyuk mellett, a ringőkön, a bölcso, az ácsolt és festett ládákban az asszonyok kelengyéje található. A férfiak az istállóban és a padláson aludtak: csak étkezni jártak a házba. A portán látható a hidas ól (disznóól) és a csűr, utóbbi három részről nyitott, szérúként használták, kocsit, szerszámokat, földműveléshez szükséges eszközöket tároltak itt.

3240 Parád, Sziget út 10. • Tel.: 30/831-5813, 20/242-5747

Parád – Tájház

03.15–10.31.
K–V 10.00–16.00

250 Ft

A kiállítás anyagát 2000-ben gyűjtötte össze a parádi Nyugdíjas Klub közössége. A tájházban látható eredeti nyoszolya (ágy) a hozzátartozó kellékekkel, mint a parádi dunyha, párnák (fejelek), derékalj, szalmazsák, lepedő, sátorlepedők. Emellett számos vászonból készült ruha, törölközők, asztalterítők, tarisznyák teszik egyedivé a kiállítást. Különlegesség a menyasszonyi kelengyeláda, mely a palóc házak egyik legjellegzetesebb darabja. Megtekinthető továbbá a palóc viselet több ruhadarabja, a sok alsószyknys, bő ingvallas ruhák, az arany és ezüst csipke fejviselet, valamint a fekete színű ruhák, melyeket ötven felett hordtak a nők. A férfiak vászon ruházata, majd a háború után elterjedt priccse nadrág, posztó mellény és még számos ruhadarab állít emléket a 19. és 20. század első felében használt viseleteknek. Nem hiányozhatnak a kiállítás tárgyai közül a kenderfeldolgozás eszközei, a kendertörő, a tiloló, a gereben, a guzsaly, a motolla, a gombolyító, a csőrő, az orsó, a vetelő és a szövőszék (eszwáta). Láthatóak továbbá a korabeli mosás eszközei (mosóteknő, mángorló, sujkoló) és gyerekbútorok (ülcsik, etetőszék, bölcso).

3244 Parád, Kossuth u. 53. • Tel.: 30/831-5813, 20/242-5747

Recsk – Palóc tájház

H–P 12.00–16.00

300 Ft

A Hagyományos Értékek Megőrzéséért Alapítvány tulajdonában álló tájház 1910-ben épült szalagtelken, fésűs beépítésű. A telket gazdái a falu építkezési szokásainak megfelelően építették be, de alkalmazkodtak a telek szokatlanul nagy méretéhez (ez volt a legnagyobb porta Recskén). Megépítették a telek bal oldalára a lakóházat, a ház mögé, vele egy vonalban gazdasági építmények kerültek (sertésól, istálló, magtár). Udvari homlokzata hattengelyes, az eredetileg három lakóhelyiség és a búzásház, „hambár” nyílásaival. Különlegessége a tornác, kilencfejezetes faoszloppal, a bejárat előtt magasan elhelyezett lécráccsal. A lakóház szinte eredeti formájában megmaradt, ezért külsején alig kellett változtatni. Az utcára néző véghomlokzat egykor díszesebb lehetett. A szabadkéményes konyha mellett a szobákban a korabeli élet használati tárgyai láthatóak. A közelmúltban felújított tájházban kialakítottak egy galériát, ahol a szövetkezet termékei láthatók és vásárolhatók meg, mindezek palóc motívumokkal díszített igényes bútorokban kaptak helyet. Előzetes bejelentés esetén hétvégén és ünnepnapokon is látogatható!

3245 Recsk, Kossuth u. 118. • Tel.: 36/478-395

Sirok – Palóc tájház

K–V 10.00–17.00

400 Ft,
(várbelépővel 1000 Ft)

A falu központi részén áll a műemléki védelem alatt álló lakóépület. A 19. sz. közepén épített lakóházat többször átalakították. Alaprajzi elrendezése: szoba-konyha-szoba-hátsó konyha, mely eredetileg kamra volt. Maga a lakóház is jelentős épület, de a lakóház udvari homlokzata előtt végigfutó törpeoszlopos, bimbófejezetes tornác kiemelkedő értékűvé teszi az épületet. Ezek az oszlopok a környéken dolgozó olasz kőfaragómesterek munkái. Sirokban a viszonylag nagy számú, bimbófejes, törpeoszlopos tornácú lakóházból ma már csak ez az egy maradt fenn. A tájház hátsó szobájában a siroki önkormányzat palóc szobát rendezett be, palóc motívumokkal díszített bútorok készültek. Az épületben eredetileg található szabadkéményt a megszélesített harántfalakra épített dongaboltozattal fedték be. A lakóépülethez a telek hátsó része felé kapcsolódott egy romos istálló/csűr. Az udvaron a közelmúltban felépült a rekonstruált csűr, ami kedvelt helye népi, kézműves foglalkozásoknak, rendezvényeknek. A tájház elől indul a Mátra expressz, a Mátra postakocsijárata.

3332 Sirok, Petőfi u. 4.

Domoszló – Sidló ház

Előzetes
bejelentkezéssel

200 Ft

Domoszló központjában, a Kossuth úton található a ház, amely arról a családról kapta nevét, amelynek leszármazottja – Vilmos – nemes gesztusként felajánlotta használatra az egykori többgenerációs családi fészket. A tájházak sorában érdekessé teszi, hogy a jobb módú parasztcsalád használati tárgyai, ruhái teljes egészében, egyben megtekinthetők, azok változásain keresztül nyomon követhetők a 20. századi falusi család mindennapjai. Mivel a Sidló ház teljes egészében a korai régmúltat idézi, így nagyon sok emléket ébreszt az idelátogatókban, komplex élményt nyújt egyediségével. Sokaknak személyes gyermeki élmények jutnak eszükbe a nagy mintás tapéták, a korabeli ágyak, fotelek, díspárnák láttán. Természetesen nem hiányozhatnak a falakról a szentképek, ahogyan a családi fotók sem. A ház a környékbeli települések jellegzetes építészeti stílusjegyeit hordozza magán, tornácán az impozáns oszlopsorral. Belsejében az egyszerű szerkezeti egységek biztosították a folyamatosan változó igények kielégítését. Gazdagon díszített szobák, igényes bútorok, csodaszép kiegészítők őrzik a ház szellemiségét.

3263 Domoszló, Kossuth u. 33. • Tel.: 20/438-6340

Kisnána – Szlovák tájház

Egész évben
K–V 10.00–17.00

1000 Ft
(várbelépőt is tartalmaz)

A vár tövében szalagtelken álló, fésűs beépítésű ház 1880 és 1890 között épült, 1912-ben korszerűsítették, majd 1970-ben, illetve 2011-ben a várral együtt restaurálták. A konyha (kuchina) két részre van osztva, a belső része a szabadkémény tere, a kéményaljja. Itt helyezték el a cserépfazekakat, a háromlábú vasserpenyőt és a vízmelegítő edényt. A hátsó szoba (zania chiza) volt a lakószoba, itt áll a konyhából fűthető kemence. A kemence tetején tartották – s ott is látható – a párt, mégpedig gyékénykosárban elhelyezve. Kuckójában feküdtek a gyerekek, padkája pedig valamennyi családtag pihenésére szolgált. Ebben a szobában állították fel a szövőszéket (krošnā) és a helyben hagyománnyal bíró kenderfeldolgozás eszközeit a rokkát, guzsalyt. Az első ház (prenia chiza) a tisztaszoba. Ezt nem fűtötték. Fő dísz a magasan vetett ágy díszlepedővel lefedve. Erre helyezték élére állítva a hat slingelt végű, talléros mintás, színes (kék, rózsaszín) alátét anyagú díspárnákat és a dunnát. Az ágy végén található a rózsás láda, mely a menyasszonyi kelengyéjét, a vászon-neműket, az ünneplő ruhákat őrizte.

3264 Kisnána, Béke út 1. • Tel.: 30/605-1870